

Edukační program perioperační péče ve FN Brno

Souhrn: Edukace pacientů přicházejících na operační sál se postupně stává běžnou součástí zdejšího zdravotnického personálu a je propagována rovněž managementy nemocnic. Nedostatek informací většinou vyvolává u pacientů obavy z přípravy a průběhu operace. Je tedy vhodné zvýšit kvalitu poskytované ošetrovatelské perioperační péče nejen bezchybně provedenou operací, ale i podáním ucelených informací pacientovi před operačním výkonem, poskytnutých vhodnou, srozumitelnou formou.

Klíčová slova: edukace – perioperační péče – pacient – kvalita – spokojenost – všeobecné sestry – perioperační a anesteziologická sestra

(Program of patient education in perioperative care in the University Hospital Brno)

Summary: Education of patients coming to the operation theatre gradually becomes a routine task of the hospital health care staff and it is also promoted by management of the hospitals. Lack of information usually puts the patients in fear of the preparation and course of the surgery. Therefore it is advisable to increase quality of the nursing perioperative care not only by faultless performing of the surgery but also by comprehensive information provided to the patients before the procedure using a suitable, understandable form.

Key words: patient education – perioperative care – patient – quality – satisfaction – nurses – the perioperative and anaesthesiologic nurse

Úvod

Na podzim roku 2009 jsme s kolegyněmi zvážily nabídku managementu Fakultní nemocnice (FN) Brno k vytvoření vhodného ošetrovatelského tématu pro interní grant . Grantové komisi, která působí ve FN Brno při Oddělení vědy, výzkumu a školství, jsme předložily téma s názvem „**Edukační program perioperační péče pro pacienty FN Brno, realizovaný NLZP operačních sálů**“. Edukace pacienta je jedním z významných bodů kvalitní ošetrovatelské péče a současná doba klade velký důraz na kvalitu poskytované péče. Cílem našeho projektu bylo seznámení pacienta s ošetrovatelskou perioperační péčí a podpora jeho fyzického i duševního pohodlí v průběhu operace na operačním sále.

Stanovené cíle

Cíl 1. Pomocí dotazníkového šetření zmapovat, jak jsou pacienti ve FN Brno informováni o předoperační přípravě, průběhu operace a bezprostřední perioperační péči.

Cíl 2. Vytvořit edukační materiály v tištěné i elektronické podobě.

Cíl 3. Pomocí dotazníkového šetření zmapovat přínos edukačních materiálů pro práci ošetrovatelského personálu.

Cíl 4. Statisticky vyhodnotit data z dotazníkových šetření.

Harmonogram projektu

Strukturu celého projektu byla rozdělena do několika etap ve dvouletém období.

Rok 2010 – I.etapa :

* byla provedena analýza současného stavu předoperační přípravy pacientů ve spolupráci s NLZP (nelékařskými zdravotnickými pracovníky) operačních sálů.

* vytvořeny dotazníky pro pacienty na chirurgických odděleních, zahájeny pohovory s pacienty, realizována dotazníková akce a její vyhodnocení.

- * stanoveny základní postupy ve vytváření edukačních procesů na základě dotazníkové akce podle získaných statistických výsledků.
- * zahájena příprava edukačních materiálů v tištěné i elektronické podobě.
- * připraveny průběžné zprávy o činnosti grantové skupiny.

Rok 2011- II.etapa:

- * vytvořeny edukační letáky pro ambulantní provoz a edukačních informačních materiálů na jednotlivá chirurgická oddělení.
- * připraveny edukační materiály v elektronické podobě pro webové stránky FN Brno.
- * zkompletovány veškeré edukační materiály, jejich tisk a distribuce pacientům.
- * vytvořeny dotazníky pro NLZP, které u pacientů zjišťovaly, zda edukaci touto formou pacienti vnímali pozitivně a zda jim přinesla dostatek informací, které byly nastaveny před započítáním grantu.
- * vyhodnoceny dotazníky pro personál, zhodnocení celého projektu, prezentace dosažených výsledků.

Rok 2012 – III.etapa:

- * předložena závěrečná zpráva k obhajobě interního grantu.

Realizace stanoveného projektu

V první fázi jsme přistoupily k dotazníkovému šetření mezi pacienty o úrovni informovanosti v dané problematice. Vytvořily jsme dotazník a realizovaly jsme dotazníkové šetření u 300 respondentů; 32 dotazníků se nevrátilo zpět na pracoviště, 2 dotazníky byly vyřazeny pro neúplnost. 266 dotazníků bylo považováno za 100% validní vzorek. Dotazník byl složen ze 17 otázek zaměřených na zkušenosti z předešlých operací, na to, jakou formou jsou pacienti na odděleních edukováni, jaké informace preferují a zda mají zájem nejen o samu přípravu na operační výkon, ale i o informace o prostorách a technickém vybavení operačních sálů. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že pacienti mají zájem především o materiál v tištěné podobě, a to pro snadnější a přístupnější formu podání informací – mají obavy z přílišného zahlcení informacemi ústními, které si především starší respondenti nezapamatují. Potěšující bylo zjištění, že 93 % pacientů bylo spokojeno s přístupem personálu na operačním sále, nicméně zbývajících 7 % dokazuje, že je stále co zlepšovat.

Cíl 1 byl splněn.

Na základě tohoto zjištění jsme přistoupily k přípravě především tištěných materiálů, které by pacient získal v předoperační době v ambulantním provozu – letáky, a dále na oddělení při hospitalizaci – informační knihy. Byly vypracovány dva druhy letáků. První obsahuje všeobecné informace o překladi pacienta na dispečinku operačního oddělení, o anesteziologické přípravě na oddělení i na předšálí a dále o tom, co může pacient očekávat v průběhu operačního výkonu a po jeho ukončení. Druhý typ letáku je vytvořen podle chirurgického oboru tak, aby měl pacient představu o průběhu výkonu. Obsahuje informace o typech prováděných operací na dané klinice či oddělení a o tom, v jakých polohách jsou výkony prováděny.

Jako druhá forma edukačních materiálů byly vytvořeny informační knihy pro jednotlivá oddělení. Ty jsou umístěny na chodbách jednotlivých oddělení a v patientských pokojích. Oproti letákům jsou rozšířeny o další informace týkající se provozu operačních sálů, personálu, možností anestezie a využití medicínské přístrojové techniky.

Na webových stránkách FN Brno, COS I (Centrální operační sály I) je umístěn informativní průvodce popisující průběh přijetí a cestu pacienta po operačním traktu.

Cíl 2 byl splněn.

Ve druhé fázi realizace interního grantu jsme přistoupily k dotazníku č. 2. Respondentkami byly tentokrát perioperační a anesteziologické sestry, které odpovídaly na otázky, zda jsou vytvořené edukační materiály ze strany pacientů přijímány pozitivně a zda jsou pro ně přínosem před budoucím operačním zákrokem. Dotazníkové akce pro personál se zúčastnilo 61 sester. 61 % perioperačních a anesteziologických sester se domnívá, že edukace pacienta je přínosem pro ošetrovatelský personál. Dále 73 % z nich uvedlo, že pacienti po edukaci v souvislosti s operačním výkonem uvádí dostatek informací. 61 % sester uvedlo, že po realizované edukaci pacienti verbalizují zmírnění obav a strachu z operace.

Cíl 3 byl splněn.

Statisticky vyhodnocená data dotazníkových šetření byla předložena v závěrečné zprávě a prezentována na konferencích v Brně a Praze.

Cíl 4 byl splněn.

V průběhu dvouleté realizace našeho grantu nám management FN Brno poskytl finanční částky z rozpočtu nemocnice na mzdové náklady pro jednotlivé členy edukačního týmu, na všeobecný materiál a drobný hmotný majetek použitý pro přípravu tištěných forem edukace, na cestovné k zajištění prezentace interního grantu a na tisk edukačních letáků.

Závěr

Závěrem lze říci, že dobře zvolenou formou edukace lze zvýšit kvalitu poskytované péče o pacienty. Dostatek všeobecných i speciálních informací předaných pacientovi ve vhodný čas a vhodnou formou zajistí větší pocit bezpečí a důvěry ve zdravotnický personál. To ve výsledném efektu usnadní bezproblémový průběh hospitalizace pacienta a umožní tím i kvalitnější práci NLZP ve FN Brno.

Literatura:

Grohar-Murray ME, Dicroce HR. *Zásady vedení a řízení v oblasti ošetrovatelské péče*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2003, 320 s. ISBN 80-247-0267-3.

Červinková E, Vorlíčková H a spol. *Ošetrovatelské diagnózy*. Brno: IDVPZ 2000; ISBN 80-7013-303-1

Chráška M. *Základy výzkumu v pedagogice*, 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, 257 s, ISBN 80-7076-798-9.

Haškovcová H. *Jak učit a jak se naučit lékařskou etiku: české ošetrovatelství č. 9 – praktická příručka pro sestry*. 1. vydání, Brno: IDVPZ, 2001, 57 s. ISBN 80-7013-349-X.

(jjedlic@fnbrno.cz; silvie.hodova@fnbrno.cz)

Obr. 1. Ukázka obecného i speciálního edukačního letáku

Obr. 2. Ukázka části edukační knihy

Recenzovali:

Mgr. Petra Juřeniková, Ph.D., Katedra ošetrovatelství LF MU Brno

Mgr. Marie Malinková, NCO NZO Brno

Ing. Jaroslava Jedličková MBA

Centrální operační sály I, FN Brno

1977: ukonč. SZŠ, Nové Město n.M. – zdrav. sestra; **1986:** ukonč. PSS – instrum. na oper.

sále, Brno; **1999:** ukonč. bakalář. studium – ekon. zdrav., Ekon.-správ. fakulta MU, Brno;

2006: ukonč. studium MBA – PIBS Praha; 2011: ukonč. magisterské studium Akademie Sting

Brno; **1977–1992:** I. chirurgická klinika FNUSA, Brno, sestra na odd. a na oper. sále; **1992–2001:** COS I FN Brno, stan. sestra chir.; **od 2001:** FN Brno, vrch. sestra COS I; **od 2011:** NCO NZO, Brno, odbor. garantka v periop. péči

Bc. Silvie Hodová

Centrální operační sály I, FN Brno

1995: ukonč. SZŠ, Brno – všeob. sestra; **2010:** ukonč. bakalář. studium – ošetrovatelství, FZV UP v Olomouci; **2011:** ukonč. spec. vzděl. – perioper. péče, Brno; **1995–1997:** BCHN Žlutý kopec, Brno, sestra na stand. odd. a JIP; **od 1997:** COS I FN Brno, stanice rekonstr. chir. a popálenin